

ARATÁS

„Bort, búzát, békességet . . .“

Szaklapok, napilapok, polgárok, parasztok egybehangzóan megállapítják, hogy az idén rekordtermés volt. Mennyiség, minőség egykép elsőrangú. Ennek közvetlen eredménye a búza, liszt, kenyér áresése, a drágaság csökkenése. Mert az életnek ez a megolcsóbodása országunk, de különösen Vojvodina lakósága 85%-nak létérdeke volt és a tavaszi és nyáreleji drágulást mindenki keservesen megérezte. Ezekután azt hihetnénk, hogy a megkönnyebbülés általános és tartós változásként áll be. Azonban az az ankét, amit a HID tizenhárom falu és község határában terjesztői és olvasói segítségével lefolytatott, a valóságnak sokak által ismert, de ritkán ismertetett oldalát mutatja be.

Az adatok tárgyilagossága minden kétséget kizár, mert nem fölületes szemlélők, az arató-ünnepségek romantikájától megszedült rádió-hallgatók. hanem földmunkások szedték, állították össze és küldték be őket. Azok, akiknél a bibliai véres verejték eleven valóság, akiknél az orvosi jelentések az elvégzett munka után 8, 10, 12 kg-os súlyvesztéssel állapítanak meg.

I.

„Vagyok olyan legény mint te,
vágok olyan rendet mint te.“

Modern szellemben épült munkásvédelmi törvényhozásunk a földmunkásságot nagyjából mostoha gyerekként kezeli, ami nem csoda, hisz róla, de nélküle döntöttek amikor ezek a törvények készültek. Mégis a meglevő kereteken belül lehetőség nyílik arra, hogy a szervezetten föllépő érdekeltek maguknak jobb föltételeket biztosítsanak. A paritásos bizottságokra gondolunk, amelyek 1936-ban eredményesen működtek. Idén az anketált községekben nem működtek, vagy csak papíron álltak fenn:

„Amikor kidobolták a megállapított munkabérekét, utána harmadnapra ugyanők doboltatták vissza, hogy nem jogerős ez a megegyezés . . . és azt mondták, fogjon mindenki munkát, ahogy megbir egyezni . . . (B. Petrovoszelo).“

„A paritásos bizottságok működése itt nálunk a munkások részére számba se jöhet, mert még azt a minimális bért sem adják meg a munkaadók, amit a paritásos bizottság megállapított . . . az ok pedig az, hogy nálunk munkás szervezet nem áll fenn“. (Feketics).

Ennek a következménye — az egyéni megegyezés — azután mindenütt leszoritotta a keresetet 11, 12-ik részre

„1937-ben az aratás ment a 11-ik körösztért, és 1938-ban a 12-ik körösztért. Pedig Szaján magyar község, fajnézés nincs, de szervezet sincsen“. (Szaján).

és föltámadt sokhelyütt a hübér rendszerből átvett robot illetve ajándékmunka:

„Ott ahol 6 lánc búzát vagy hetet kapott egy kaszás, ezért köteles volt a részarató behordani, elcsépelni és még amennyi muharja volt a munkaadónak, lekaszálni robotban...”. (Mali Igyos).

Cséplésnél hasonló volt a helyzet:

„A cséplésnél a munkások 4⁰/₁₀-ot kaptak, ebben bent volt még talán az anyós is, mert 21'5 részre lett osztva, míg ez az osztás két év előtt 17 rész volt, mert tulajdonképpen ennyi munkás van egy gépnél. Most azonban gépész, etető, szemhordó, mind a munkások részéből jussolt. Úgy hogy hiába van rekord termés, a munkások zsakja nem telt meg”. (St. Moravica).

Egyedül Ada kivétel. Ezt írják:

„Az 1938-as évi cséplésnél elővigyázatosabbak voltunk, mint tavaly. A fősulyt nem a gépészekkel való meg egyezésre, hanem a munkásság megszervezésére fordítottuk és elhatároztuk, hogy a paritásos bizottság határozata alapján 3'50, 4'50 százalékért fogunk dolgozni elejétől végig. És mégis, ennek ellenére részben 3 és 4 százalékért, részben alku nélkül indultak munkába... Az alku nélküli indulás azért történt, mert minden gépgazda vállalta, hogy ha csak egy is megadja a 3'50—4'50 százalékot, akkor ő is annyit fizet. Persze arra spekuláltak, hogy ha a munkások egyszer megindultak, majd csak nem követelnek... De nem így történt. Egy gépnél, ahol a legtöbb és legkitartóbb szervezett munkás volt, nem akartak a megállapított béren alul megindulni. És a gépgazda kénytelen volt a követeléseknek engedni. Erre természetesen a többiek is követelték a 3'50—4'50 százalékos munkarészt úgyhogy a tárgyalások folyamán egy kollektív szerződés jött létre, amely a fenti munkadíj mellett biztosította a reggel 4-től este 8-ig terjedő állandó munkaidőt is. ... A paritásos bizottság az egyezkedésnél igen csak a munkaadók javára döntött, mert ők hároman voltak, míg a munkások részéről csak ketten és így úgy szavazták le a munkásokat, ahogy akarták. De azután a munkások és megbízottaik új határozatokat hoztak és amellet tartottak ki...”. (Ada).

Ez persze csak kivételes eset. A vojvodinai földmunkásság nagyjából szervezetlen és a kenyérharcra felkészületlen.

II.

„Szabó Áron megy a rétre,
vele megy a felesége”.

A női munka aratáskor a marokszedés, cséplésnél az etetés. Mennyi festmény, fénykép halás témája ez. Napi 15—17, sok helyütt több órai hajlongás, kötözés stb. a rekkenő melegben a férfimunkás bérének 50—60 %-ért (fél részért) és ebből kell még fizetni a gyereket, aki a kötelet teregeti. (Ezt a valóságot azonban a filmekben, szemgyönyörködtető képeken nem látjuk).

„Érdemes megjegyezni, hogy a legtöbb férfimunkás azt állítja, hogy még két egészrészt sem csinálná meg a félrészes munkát az iszonyatos por miatt” (Nova Crnja).

A munkaidő, dacára annak, hogy a legtöbb faluban volt munkanélküli, mindenütt hosszabb mint tavaly és „látomtól vakulásig” terjedt. Kivétel itt talán csak Ada és N. Crnja, ahol tavaly reggel 3-tól este 10-ig csépeltek, míg az idén csak reggel 4-től este 8-ig, három félóra pihenővel az étkezésre.

III.

Rövidrefogva ilyen képet kaptunk az aratás-cséplési bér- és mmunkaviszonyokról. Mindent összevetve egy ember átlagos keresete, ha aratott és csépelte is 10—15 métermázsa, buza, 10—15 kg liszt, $\frac{1}{2}$ —1 kg zsir volt. A legtöbb helyen több mint tavaly, mert a termés is jobb volt. De hogy ez a több nem elég, azt látjuk, ha a fentieket átszámítjuk dinárra. Amikor kiténik, hogy a kereset 1.800—2.000— din. körül mozog. A tavalyihoz viszonyított ár-emelkedés pedig 30 %-ot tesz ki. Nem szabad elfelednünk, hogy Vojvodina 400.000-nyi földmunkásának a nyári aratás, cséplés fő jövedelmi forrása és ebből kell élniök családjukkal egész éven át. Ők maguk így ítélik meg a helyzetet:

„Így minálunk sajnós a jó kereset mellett is a barna kenyér járja, mert a sok munka után bizony elég sokba került az élelem, úgy-hogy mire elvégeztük, majdnem megint üresen maradt a tarisznya”. (B. Topola).

A sötét jövőt ilyennek látja Vojvodina népének zöme :

„ . . . avval végződött nálunk a legnagyobb munkaszezon, hogy egy öttagú családnál februárban nem lesz megint kenyér, de a ruha is elszakad a 7—8 heti munkában és nincs miből venni”. (Szrbobran).

* * *

Csoda-e ezek után, hogy az ország éléskamrája lakosságának soraiban arat a tbc., hogy az átlagos életkor esik és nő a ragályos megbetegedések arányszáma? A bekövetkező tél és a bontakozó gazdasági válság Vojvodina népét új megpróbáltatások elé állítják és a dúsan termelt fehér cipó százezreknek megint csak elérhetetlen álma marad.

Pálics Miklós